

**แนวทางการส่งเสริมการจัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
Guidelines for the Promotion of Writing Reports
for the Sustainable Development of the Companies
Listed on the Stock Exchange of Thailand**

สถาพร สวัสดิ์ทูลเกียรติ*

อมรา รัตตากร

สาขาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

*e-mail: antz2468@hotmail.com

Sathaporn Sawattoonkiet

Amara Rattakorn

Business Administration Program, Chandrakasem Rajabhat University

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการจัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามกรอบการรายงานของ GRI ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2) ศึกษาการเปิดเผยข้อมูลเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามกรอบการรายงานของ GRI ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (3) ศึกษาปัญหาในการจัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และ (4) กำหนดแนวทางการส่งเสริมการจัดทำรายงานและการเปิดเผยข้อมูลเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามกรอบการรายงานของ GRI เป็นการวิจัยแบบผสมและใช้แบบแผนแบบสามเส้า กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่จัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนแล้ว จำนวน 17 บริษัท บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ยังไม่จัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเลือกจากบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกับบริษัทที่ได้จัดทำรายงานแล้ว จำนวน 17 บริษัท และบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ยังไม่จัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน จำนวน 218 บริษัท เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสำรวจ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา แล้วนำมาจัดหมวดหมู่ หาค่าความถี่และร้อยละ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า (1) บริษัทที่มีการจัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนมีการจัดทำรายงานด้านการจัดการ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจ มากกว่าบริษัทที่ไม่มีการจัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้ง 5 ประเด็น (2) บริษัทที่มีการจัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเปิดเผยข้อมูลด้านข้อมูลองค์กรมากกว่า 2 ประเด็น ด้านเศรษฐกิจมากกว่า 1 ประเด็น ด้านสิ่งแวดล้อมน้อยกว่า 3 ประเด็น ด้านปฏิบัติการต่อแรงงานและงานที่มีคุณค่ามากกว่า 3 ประเด็น ด้านสิทธิมนุษยชนมากกว่า 2 ประเด็น ด้านสังคมมากกว่า 1 ประเด็น ด้านข้อควรคำนึงในการทำรายงานมากกว่า 2 ประเด็น ด้านความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์มากกว่า 1 ประเด็น และด้านนิยามและความหมายมากกว่าทุกประเด็น (3) ปัญหาในการจัดทำรายงาน พบว่า อันดับ 1 คือ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ อันดับ 2 คือ การวัดผลและการรายงานเป็นนามธรรม และ อันดับ 3 คือ ความสัมพันธ์กับนักลงทุนไม่เข้มแข็ง และ (4) แนวทางการส่งเสริมการจัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ประกอบด้วย 4.1) ระดับภายในองค์กร จัดตั้งหน่วยเพื่อรับผิดชอบเกี่ยวกับการรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน 4.2) ระดับตลาดหลักทรัพย์และสถาบันอุดมศึกษา จัดตั้งศูนย์บ่มเพาะเพื่อเป็นการบริการทางวิชาการ และ 4.3) ระดับประเทศ รัฐควรมีนโยบายเกี่ยวกับการใช้มาตรการภาษี และกฎหมายสิ่งแวดล้อมเพื่อจูงใจและกระตุ้นให้มีการจัดทำรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืน

คำสำคัญ: แนวทางการส่งเสริม การจัดทำรายงาน การพัฒนาที่ยั่งยืน บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Abstract

The purposes of this research aimed to study: (1) report for sustainable development based on the GRI reporting framework of listed companies in the Stock Exchange of Thailand (SET). (2) Data disclosures for sustainable development based on the GRI reporting framework of listed companies in the SET. (3) The problems in preparing a report for sustainable development and (4) guidelines for promoting in preparing a report, and data disclosure for sustainable development based on the GRI reporting framework. The mixed methodology was used for this research. The sample comprised the companies listed on the SET that provide sustainable development reports were 17 companies. 17 companies listed on the Thai Stock Exchange that have not yet made a report for sustainable development by choosing companies in the same industry that have already provided sustainable development reports and 216 companies listed on the SET that have not yet made a report for sustainable development. The tools used in the study included a survey, a questionnaire and in-depth interviews. Content analysis, categorizing data to the frequency and percentage, average and standard deviation, were applied for quantitative and qualitative data analysis.

The findings were as follows: (1) the company that reported on sustainable development in 5 aspects including management, environment, social, economic and public relations were more than companies that did not report for sustainable development. (2) Companies that do not make a report for sustainable development was found that corporate data disclosure do more than two issues, economic aspect do more than one issue, environmental aspect do less than three issues, labor treatment and value work do more than three issues, human right aspect do more than two issues, social aspect do more than one issue, report consideration aspect do more than two issues, responsible products do more than one issue, and the definition and meaning do more than all the issues, (3) problems of preparation of report were economic stability, measuring and abstract reporting and poor relationship with investors, and (4) the guidelines for promoting report for sustainable development: (4.1) internal organization level including establishing a unit responsible for reporting for sustainable development, establishment of coordination centers of benefit of stakeholders, (4.2) the Stock Exchange and higher education institution level including the establishment of an incubator for academic services that should promote the company that produces the report by rewarding, and (4.3) nationally level including the state policy concerning about tax measures and environmental law to motivate in making report for sustainable development.

Keywords: Guidelines for the Promotion, Reports, Sustainable Development, Companies Listed on the Stock Exchange of Thailand

บทนำ

การดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน เป็นการดำเนินธุรกิจที่มีสถานการณ์ในการแข่งขันที่รุนแรงในทุก ๆ ด้าน การแสดงผลการดำเนินงานให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ทราบ คือ การนำผลจากการดำเนินธุรกิจในด้านต่าง ๆ มาแสดงผลโดยการเขียนรายงานประเภทต่าง ๆ โดยเริ่มจากรายงานทางการเงิน ที่เป็นกระบวนการสื่อสารข้อมูลที่ได้มาจากระบบบัญชี ซึ่งมีงบการเงินเป็นส่วนสำคัญ เพราะเป็นการให้ข้อมูลทางการเงินที่เป็นประโยชน์ แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่จะใช้พิจารณาว่า การดำเนินธุรกิจมีสถานะการดำเนินงานเป็น

อย่างไร การรายงานมีการเปลี่ยนแปลงไปตามระยะเวลา ซึ่งการรายงานเริ่มแรก อาจจะเป็นการรายงานที่ยังไม่มีการกำหนดมาตรฐาน ในการเขียนรายงาน แต่เมื่อเวลาผ่านไป ได้มีการกำหนดมาตรฐานการรายงาน มาใช้เพื่อให้การเขียนรายงาน มีมาตรฐาน เหมาะสมและสอดคล้องกับมาตรฐานที่ใช้ในประเทศต่าง ๆ ดังนั้นจึงมีการนำ มาตรฐานรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (IFRS) ซึ่งเป็นมาตรฐานที่จัดทำโดย องค์กรที่ชื่อ International Accounting Standard Board (IASB) ซึ่งเป็นที่ยอมรับมากกว่า 120 ประเทศทั่วโลก โดยเป็นหลักสากลที่สร้างแนวทางการทำบัญชีและรายงานทางการเงินของบริษัทต่าง ๆ ให้เป็น

มาตรฐานเดียวกันทั่วโลก เนื่องจากสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อรายงานทางการเงิน ดังนั้น เมื่อสภาพแวดล้อมทางด้านต่าง ๆ เช่น สังคม เศรษฐกิจ การเมือง กฎหมาย เป็นต้น มีการเปลี่ยนแปลงไป จึงทำให้การรายงานมีการพัฒนาจากรายงานทางการเงิน มาเป็นรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืนในปัจจุบันที่ธุรกิจต่าง ๆ เริ่มมีการจัดทำเพิ่มจากที่เคยจัดทำรายงานทางการเงินแต่เพียงอย่างเดียว

รายงานการพัฒนาที่ยั่งยืน เกิดจากสภาพแวดล้อมของการดำเนินธุรกิจที่มีการแข่งขันกันอย่างรุนแรง ในศตวรรษที่ผ่านมา รายงานการพัฒนาที่ยั่งยืน จะสะท้อนสภาพอากาศ สภาวะทางสังคมและการเมือง ซึ่งข้อมูลจะอยู่ในรูปการเล่าเรื่อง หรือผ่านตัวชี้วัดที่ไม่ใช่การเงิน เช่น Hogner (1982) พบว่า บการการเงินของ US Steel Corporation จะรวมหัวข้อต่าง ๆ เช่น ที่อยู่อาศัยของพนักงาน และการให้ความช่วยเหลือด้านสินเชื่อแก่พนักงานด้วย สำหรับในทศวรรษ ที่ 1970 ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีการรายงานเกี่ยวกับประเด็นทางสังคม สิทธิสตรี ความเท่าเทียมทางเชื้อชาติและสันติภาพของโลก การรายงานทางสังคมส่วนใหญ่ จะเปิดเผยไว้ในงบการเงินของบริษัท มากกว่าในรายงานแยกต่างหาก (Naomi, 2012) ผลกระทบจากสภาพการแข่งขันยังส่งผลให้ องค์กรต่าง ๆ ต้องพัฒนาและปรับตัวให้พร้อม ที่จะสามารถพัฒนาองค์กรให้อยู่ได้ ดังนั้น จึงมีการริเริ่ม การดำเนินธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม และสิ่งแวดล้อม หรือ Corporate Social Responsibility (CSR) ขึ้นมา และได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก CSR จึงกลายเป็นเรื่องจำเป็น ที่ทุก ๆ ฝ่ายให้ความสำคัญ เพราะไม่ใช่เพียงการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี การหวังผลทางการตลาด หรือ เกิดการยอมรับจากสังคมเท่านั้น ยังสามารถแสดงให้เห็นถึงความตระหนักของ ความสำคัญและความจำเป็นในการดำเนินธุรกิจ (Kumpim, 2016) องค์กรระหว่างประเทศว่าด้วยมาตรฐาน International Organization for Standardization (ISO) ได้กำหนดนิยาม ความหมาย CSR ไว้ว่า “เป็นเรื่องของ องค์กรที่ตอบสนองต่อประเด็น ด้านเศรษฐกิจ สังคม และ สิ่งแวดล้อม ที่มุ่งประโยชน์แก่คน ชุมชน สังคม และเกี่ยวกับบทบาทขององค์กรธุรกิจ ที่เป็นที่คาดหวังของสังคม ซึ่งต้องทำด้วยความสมัครใจ และสามารถวัดผลได้ 3 มิติ คือ วัดผลทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ถึงจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน แนวความคิดนี้เริ่มมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น หลังยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ซึ่งกระแสโลกาภิวัตน์จะเชื่อมโยงคนทั้งโลกไว้ด้วยกัน โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร เป็นตัวผลักดัน ที่จะทำให้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ และมีผลทำให้ชีวิตผู้คนมี

ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แต่ขณะเดียวกัน ก็จะทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมด้วยเช่นกัน เช่น องค์กรขนาดใหญ่ที่มีทุนมาก ๆ ย่อมมีโอกาสที่จะได้รับผลตอบแทนมากกว่า และสามารถเข้าถึงทรัพยากร ได้มากกว่าองค์กรที่มีทุนน้อย (Hongvoranant, 2017) แต่เนื่องจากผู้บริโภคยุคใหม่มีทัศนคติในการเลือกสินค้า หรือบริการที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคม และสิ่งแวดล้อม อีกทั้งความคิด และ ความรู้สึกของคนจำนวนมากก็ตระหนักในเรื่องดังกล่าวนี้เพิ่มมากขึ้น จนเกิดกระแสที่ส่งผลให้องค์กรธุรกิจต่าง ๆ ต้องหันมาดำเนินธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม และ สิ่งแวดล้อม มากยิ่งขึ้น โดยแก่นแท้ของการดำเนินการด้านนี้ ต้องเริ่มจากหลักการภายใน และมุ่งแสวงหาผลกำไรอย่างถูกต้อง คำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งยังต้องมีความชัดเจนในเรื่อง เป้าหมายของ CSR ว่า มีเป้าหมายอย่างไร และจะมุ่งเน้นตั้งแต่ระดับนโยบายจนถึง การปฏิบัติ ประเทศที่พัฒนาแล้วยังนำแนวคิดด้านนี้มาเป็นเงื่อนไข ในการค้าขายกับประเทศต่าง ๆ ที่อาจจะเป็น มาตรการการกีดกันทางการค้า หากองค์กร หรือประเทศที่เป็นคู่ค้าไม่ปรับตัวอาจถูกปฏิเสธ ไม่สามารถร่วมลงทุนเป็น คู่ค้ากับประเทศนั้น ๆ ได้ในอนาคต แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมได้รับการยอมรับจากองค์กรธุรกิจทั่วโลก และเป็น ที่คาดหวังว่าจะเป็นกลไกควบคุมการดำเนินงานที่รักษาสสมดุล ระหว่างผลกำไร (Profit) ประชาชน (People) และ โลก (Planet) ที่เป็นเป้าหมาย จนกระทั่งมีการพัฒนาใน ด้านกรอบแนวคิดสากลที่ใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติที่มี วัตถุประสงค์ในการสร้างมาตรฐานเกี่ยวกับแนวปฏิบัติการ รายงานด้านธุรกิจ การเงินในการประเมินกรอบแนวคิดด้าน CSR ขึ้นครั้งแรก คือ รายงานที่ใช้ชื่อว่า LIN Global Report ขององค์กรสหประชาชาติ ในปี ค.ศ. 2000 กรอบแนวคิดดังกล่าวประสบความสำเร็จและขยายไปทุกภาคส่วน ในองค์กร และในปีเดียวกันนั้นเองได้มี หน่วยงานที่ชื่อว่า องค์กรแห่งความริเริ่มว่าด้วยการรายงานสากล (Global Reporting Initiative หรือ GRI) ได้นำเสนอคู่มือกรอบ แนวคิดและการรายงานแบบยั่งยืนขึ้นมาเป็นชุดแรก ซึ่งประกอบด้วย ตัวชี้วัดเพื่อการประเมินและนำเสนอ ด้าน เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สังคม และการกำกับดูแลการดำเนิน ธุรกิจ ซึ่งแนวปฏิบัติดังกล่าวได้รับการนำไปใช้ในประเทศจีน อินเดีย สหรัฐอเมริกา ประเทศในแถบยุโรปรวมถึงบริษัทชั้นนำของโลก ก็แสดงความตั้งใจว่าจะเอาแนวปฏิบัติดังกล่าว ไปใช้ ปัจจุบัน มาตรฐาน GRI ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายไปทั่วโลก และได้รับการสนับสนุนอย่างเป็นทางการจากสหประชาชาติและบริษัทยักษ์ใหญ่ทั่วโลก เช่น IBM, GE เป็นต้น

สำหรับประเทศไทย การรายงานในระยะเริ่มแรกของไทย ก็คือ รายงานทางการเงิน เพียงอย่างเดียวที่จะนำเสนอ สถานการณ์ดำเนินงานทางธุรกิจของแต่ละองค์กรว่ามีสถานะอย่างไร ซึ่งแต่ละองค์กร ก็จะเขียนรายงานตามความต้องการของแต่ละองค์กร เพราะยังไม่มีมาตรฐานที่จะนำมากำหนดหลักเกณฑ์ในการทำรายงาน และมีการพัฒนาตามมาตรฐานต่าง ๆ ที่ใช้กันในประเทศ จนในปัจจุบันมีมาตรฐานเกี่ยวกับทางด้านการบัญชี ชื่อว่า พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 ซึ่งมีมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 35 เรื่อง การนำเสนองบการเงินที่กล่าวว่า “งบการเงินที่จัดทำขึ้นเพื่อเสนอความต้องการของผู้ใช้การเงิน ที่ไม่อยู่ในฐานะที่จะได้รับข้อมูล เพื่อตอบสนองความต้องการส่วนตัว” (พรบ.การบัญชี พ.ศ. 2543) และแม่บทการบัญชี ที่กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของงบการเงินว่า งบการเงินจัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับฐานะทางการเงิน ผลการดำเนินงาน และการเปลี่ยนแปลงฐานะทางการเงิน ที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ใช้งบการเงินทุกประเภท ที่จะนำไปใช้เพื่อตัดสินใจทางเศรษฐกิจ เมื่อเกิดสภาพการแข่งขันทางการค้าที่รุนแรงทั่วโลก จึงทำให้ประเทศไทยต้องหามาตรการต่าง ๆ มาใช้ เพื่อลดการกีดกันทางการค้าจากประเทศต่าง ๆ ดังนั้นจึงเริ่มมีการทำรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืน มาจัดทำเป็นรายงานเพิ่มขึ้นต่างจากที่มีรายงานทางการเงินเพียงอย่างเดียว ต่อมาตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้ให้ความสำคัญในการสร้างรากฐานสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในตลาดทุน จึงได้ตั้งสถาบันธุรกิจ เพื่อสังคม ที่มีชื่อว่า สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม (Social Responsibility Institution) ที่เป็นสถาบันหลักในการพัฒนาความรู้และส่งเสริมการดำเนินธุรกิจอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อสร้างคุณค่าแก่องค์กร ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และสังคมอย่างยั่งยืน โดยมีการจัดทำและเผยแพร่ คู่มือแนวทางการจัดทำรายงานแห่งความยั่งยืนตามหลักการรายงานสากล GRI ขึ้นในปี 2556 มีการจัดอบรมสัมมนาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์สามารถนำหลักปฏิบัติไปใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม การจัดทำรายงานที่เปิดเผยข้อมูลตามหลัก GRI จะทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องใช้เป็นข้อมูลเพื่อการพิจารณาตัดสินใจได้อย่างถูกต้องชัดเจน อย่างไรก็ตามแม้จะได้รับการสนับสนุนจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย แต่เนื่องจากเป็นเพียงการบังคับแบบสมัครใจ จึงทำให้ยังมีจำนวนบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่จัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ประเภทตราสารทุน เพียง 17 บริษัท ซึ่งอาจจะเนื่องจากยังไม่มีหลักเกณฑ์การจัดทำที่เป็นแนวทาง

ที่เป็นของประเทศไทย เพราะรูปแบบการรายงานในปัจจุบันเป็นรูปแบบการทำรายงานที่นำมาจากต่างประเทศที่ยากต่อการเข้าใจ

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการแข่งขันทางการค้าที่รุนแรงขึ้น องค์การทางธุรกิจต่าง ๆ ในประเทศไทย จึงควรปรับตัว และพัฒนาในด้านต่าง ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมที่จะเข้าสู่การแข่งขันทางการค้า ดังนั้น จึงควรมีแนวทางการส่งเสริมการจัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย โดยอ้างอิงตามกรอบ GRI เพื่อเป็นแนวทางและคู่มือสำหรับบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่ยังไม่ได้ทำรายงานให้เห็นถึงประโยชน์จากการทำ เพราะจะเป็นการส่งเสริมให้ธุรกิจสามารถแข่งขัน และลดการกีดกันทางการค้าจากบริษัทต่างชาติที่เข้ามาตามข้อตกลงทางการค้าและนอกจากนี้ องค์กรต่าง ๆ เช่น AEC, WTO ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่าง ๆ ยังสามารถอ่านทำความเข้าใจได้ง่ายขึ้น สามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์เพื่อพิจารณาการลงทุน ตรวจสอบประเมินการดำเนินธุรกิจ ตรวจสอบธรรมาภิบาล และกระบวนการผลิตที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และแผนพัฒนาในอนาคตได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามกรอบการรายงานของ GRI ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาการเปิดเผยข้อมูลเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามกรอบการรายงานของ GRI ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาปัญหาในการจัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
4. เพื่อกำหนดแนวทางการส่งเสริมการจัดทำรายงานและการเปิดเผยข้อมูลเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามกรอบการรายงานของ GRI

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่จัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนแล้ว จำนวน 17 บริษัทโดยพิจารณาจากจำนวนทั้งหมด กลุ่มที่ 2 บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ยังไม่จัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเลือกจากบริษัทใน

กลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกับ บริษัทที่ได้จัดทำรายงานแล้ว มาเป็นจำนวน 17 บริษัท เช่นกัน และกลุ่มที่ 3 บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ยังไม่จัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน จำนวน 479 บริษัท กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ ได้สุ่มจากประชากรกลุ่มที่ 3 จำนวน 218 บริษัทซึ่งจำนวนดังกล่าวได้จากการคำนวณจากสูตรของ Yamane (1973) จากนั้นสุ่มตัวอย่างแบบง่ายด้วยการจับสลาก

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานการณ์จัดทำรายงาน ซึ่งแปรผันได้ 2 ประเภท คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่มีการจัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนแล้ว และ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่ยังไม่มีการจัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ตัวแปรตาม ได้แก่ การจัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามกรอบการรายงานของ GRI การเปิดเผยข้อมูลเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามกรอบการรายงานของ GRI ปัญหาในการจัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และ แนวทางการส่งเสริมการจัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามกรอบการรายงานของ GRI

เครื่องมือที่ใช้ จำนวน 4 ชุด ดังนี้ (1) แบบสำรวจเพื่อบันทึกข้อมูลที่ได้จากการอ่านรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ (2) แบบสอบถาม เป็นลักษณะแบบปลายปิดมาตรฐานค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับปัญหาในการจัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (3) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นลักษณะแบบสัมภาษณ์ปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาในการจัดทำรายงานและข้อเสนอแนะ/แนวทางการส่งเสริมจัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และ (4) แบบสอบถาม เป็นลักษณะแบบปลายปิด มาตรฐานค่า 5 ระดับ เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมจัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ แล้วนำมาจัดทำเครื่องมือ ได้แก่ แบบสำรวจ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาแล้วนำข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นมาใช้ หลังจากนั้นนำไปทดลองใช้กับบริษัทอื่น ๆ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 30 บริษัทได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8

เก็บข้อมูล ดังนี้ (1) สสำรวจการลงบันทึกข้อมูลจากรายงานประจำปีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่มีการเผยแพร่ในเว็บไซต์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2) แบบสอบถามชุดที่ 2 ได้จัดส่งทาง

ไปรษณีย์ไปยังบริษัทที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง (3) ไปสัมภาษณ์เชิงลึกจาก ผู้มีหน้าที่ในการจัดทำรายงาน และ ผู้ปฏิบัติงาน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำรายงานโดยตรง จากบริษัทที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และ (4) แบบสอบถามชุดที่ 4 ดำเนินการนำไปสอบถาม ผู้มีหน้าที่ในการจัดทำรายงาน และ ผู้ปฏิบัติงาน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำรายงานโดยตรง จากบริษัทที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา แล้วนำมาจัดหมวดหมู่หาค่า ความถี่และร้อยละ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. การจัดทำรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืนตามกรอบการรายงานของ GRI ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ข้อมูลในปี 2556-2557 พบว่า

1.1 บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ทำการงานแล้ว

1.1.1 ด้านการจัดการ มีดังนี้ การรายงานทุกประเด็น มีการรายงานเพิ่มขึ้น ซึ่งประเด็นที่มีการรายงานเพิ่มขึ้นมากที่สุด คือ ข้อเสนอแนะในการกำหนดขอบเขตรายงาน (ร้อยละ 43)

1.1.2 ด้านสิ่งแวดล้อม มีดังนี้ ประเด็นที่มีการรายงานเพิ่มขึ้นมากที่สุด คือ ข้อเสนอแนะในการทำการงาน (ร้อยละ 20)

1.1.3 ด้านสังคม มีดังนี้ มีการรายงานเพิ่มขึ้น 4 ประเด็น โดยประเด็นที่มีการรายงานเพิ่มขึ้นมากที่สุด คือ ข้อคำนึงในการกำหนดเนื้อหา (ร้อยละ 20)

1.1.4 ด้านเศรษฐกิจ มีดังนี้ มีการรายงานเพิ่มขึ้น 3 ประเด็น โดยประเด็นที่มีการรายงานเพิ่มขึ้นมากที่สุด คือ ข้อคำนึงในการกำหนดเนื้อหา (ร้อยละ 20)

1.1.5 ด้านประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจ มีการรายงานเพิ่มขึ้น 2 ประเด็น โดยประเด็นที่มีการรายงานเพิ่มขึ้นมากที่สุด คือ ข้อเสนอแนะในการกำหนดขอบเขตรายงาน (ร้อยละ 50)

1.2 บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ยังไม่จัดทำรายงาน

1.2.1 ด้านการจัดการ มีดังนี้ มีการรายงานเพิ่มขึ้น 2 ประเด็น คือ หลักการกำหนดเนื้อหา รายงาน และการกำหนดคุณภาพสิ่งที่รายงาน (ร้อยละ 41.18) เท่ากัน

1.2.2 ด้านสิ่งแวดล้อม มีดังนี้ มีการรายงานเพิ่มขึ้น 3 ประเด็น โดยมีประเด็นที่มีการรายงานเพิ่มขึ้น

มากที่สุด คือ หลักการกำหนดเนื้อหารายงาน และ ข้อเสนอแนะในการกำหนดขอบเขตรายงาน (ร้อยละ 40)

1.2.3 ด้านสังคม คือ มีการรายงานลดลง 4 ประเด็น โดยประเด็นที่มีการรายงานลดลงมากที่สุด (ร้อยละ 40)

1.2.4 ด้านเศรษฐกิจ พบว่า มีการรายงานเพิ่มขึ้นทุกประเด็น โดยประเด็นที่มีการรายงานเพิ่มขึ้นมากที่สุด คือ หลักการกำหนดเนื้อหารายงาน การกำหนดคุณภาพสิ่งที่รายงาน และข้อเสนอแนะในการกำหนดขอบเขตรายงาน (ร้อยละ 81.35)

1.2.5 ด้านประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจ พบว่า มีการรายงานเพิ่มขึ้น 4 ประเด็น โดยประเด็นที่มีการรายงานเพิ่มขึ้นมากที่สุด คือ ข้อเสนอแนะในการทำรายงาน (ร้อยละ 47.06)

2. การเปิดเผยข้อมูลเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามกรอบการรายงานของ GRI

2.1 การเปิดเผยข้อมูลในรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ทำรายงานแล้ว พบว่า การเปิดเผยข้อมูลจะเป็นไปตามหลักการรายงานตามกรอบของ GRI ซึ่งจะมีการเปิดเผยข้อมูลเพิ่มขึ้นจากการรายงานตามหลักของ CSR อีก 7 ด้าน คือ ด้านข้อมูลองค์กร ด้านที่มีการปฏิบัติต่อแรงงานและงานที่มีคุณค่า ด้านสิทธิมนุษยชน ด้านเกี่ยวกับข้อควรคำนึงในการทำรายงาน ด้านรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ ด้านเกี่ยวกับนิยามและความหมาย

2.2 การเปิดเผยข้อมูลในรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ยังไม่จัดทำรายงาน พบว่า การเปิดเผยข้อมูลของบริษัทที่ยังไม่จัดทำรายงาน นั้น จะมีการเปิดเผยข้อมูลตามหลักการรายงานของ CSR ซึ่งจะมีการเปิดเผยข้อมูล 3 ด้าน คือ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ และ ด้านสังคม

3. ปัญหาการจัดทำรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

3.1 ปัญหาการจัดทำรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ทำรายงานแล้ว คือ 1) ปัญหาทางด้านการจัดการ มีปัญหาด้านการประสานงานเพื่อขอข้อมูลของแต่ละหน่วยงาน การทำงานเป็นทีม และ มีดัชนีตัวชี้วัดจำนวนมาก 2) ปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อม ตลาดหลักทรัพย์เน้นเรื่องสิ่งแวดล้อมซึ่งผู้ที่จะให้ข้อมูลและผู้ที่จะนำข้อมูลไปแปลผล จึงต้องมีความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อมเพียงพอ 3) ปัญหาทางด้านสังคม ตลาดหลักทรัพย์เน้นเรื่องสังคม ซึ่งปัญหา และการวัดผลและการรายงานค่อนข้างเป็น

นามธรรม จึงทำได้ยาก 4) ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจขาดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ซึ่งปัญหาทางเศรษฐกิจถือเป็นปัญหาหลักที่ยังไม่สามารถจะแก้ปัญหาได้อย่างเด็ดขาด และ 5) ปัญหาทางด้านการประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจ เนื้อหาการจัดทำรายงานตามกรอบ GRI เป็นกรอบสากลยากต่อการทำความเข้าใจจึงยังไม่เป็นที่แพร่หลาย

3.2 ปัญหาการจัดทำรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ยังไม่จัดทำรายงาน คือ 1) ปัญหาทางด้านการจัดการ กรอบการประเมินขาดความชัดเจน ขาดข้อมูลในการเปรียบเทียบ การเข้าถึงข้อมูลยาก ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการของผู้ปฏิบัติงานไม่ตรงกัน ไม่ได้ได้รับความร่วมมือหรือสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ และข้อมูลที่ใช้ในการรายงานมีจำนวนมาก 2) ปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีมาตรการ ไม่ชัดเจน ข้อมูลสิ่งแวดล้อมมีตัวชี้วัดจำนวนมาก และมีค่าใช้จ่ายสูง 3) ปัญหาทางด้านสังคม การประเมินผลกระทบจากโครงการเพื่อสังคมในรูปของการเงินทำได้ยาก และความเท่าเทียมระหว่างราชการ เอกชน ชุมชน และขาดความเสมอภาค 4) ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ขาดข้อมูลอ้างอิงที่เป็นปัจจุบัน และเศรษฐกิจขาดสภาพคล่อง 5) ปัญหาทางด้านการประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจ การสื่อสารไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ทำให้เกิดความเข้าใจผิด การสร้างความเข้าใจที่เป็นรูปธรรมและการปฏิบัติการจริงเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาวางแผนเป็นอย่างมาก และ 6) ปัญหาทางด้านการเปิดเผยข้อมูล ขาดความรู้ ความเข้าใจ ในขอบเขตของการเปิดเผยข้อมูล ไม่ทราบรูปแบบของการเปิดเผยข้อมูลว่า ควรมีรูปแบบใด การเปิดเผยข้อมูลในแต่ละด้าน มีผลการรายงานที่แตกต่างกัน และขาดการสนับสนุน และความร่วมมือจากบุคคลภายในองค์กร

3.3 ปัญหาในการจัดทำรายงานของบริษัทอื่น ๆ ในตลาดหลักทรัพย์ พบว่าจำนวน 218 บริษัท มีปัญหาในการจัดทำรายงานทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ปัญหาในการจัดทำรายงาน ทั้ง 5 ด้าน

ปัญหาในการจัดทำรายงาน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
1. ด้านการจัดการ	3.50	.841	มาก
2. ด้านสิ่งแวดล้อม	3.50	.822	มาก
3. ด้านสังคม	3.50	.869	มาก
4. ด้านเศรษฐกิจ	3.51	.912	มาก
5. ด้านประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจ	3.51	.913	มาก
รวม	3.51	.857	มาก

4. แนวทางการส่งเสริมการจัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนมี 3 ระดับดังนี้

4.1 ระดับภายในองค์กรคือ 1) จัดตั้งหน่วยงานเพื่อรับผิดชอบในการจัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนภายในองค์กร เขียนเพิ่ม และ 2) จัดตั้งศูนย์ประสานประโยชน์ผู้มีส่วนได้เสีย เป็นศูนย์ที่ให้ข้อมูลในการดำเนินกิจการต่าง ๆ แก่ผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อให้มีความเข้าใจที่ตรงกัน อีกทั้งยังสามารถให้ข้อมูลที่ถูกต้อง น่าเชื่อถือ ตรงตามความต้องการของผู้มีส่วนได้เสีย

4.2 ระดับตลาดหลักทรัพย์และสถาบันอุดมศึกษา คือ 1) ตลาดหลักทรัพย์และสถาบันอุดมศึกษา ควรจัดตั้งศูนย์บ่มเพาะเพื่อเป็นการบริการทางวิชาการ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องสำหรับบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ทั้งที่ทำรายงานแล้วและไม่ทำรายงานและ 2) ตลาดหลักทรัพย์และสถาบันอุดมศึกษา ควรส่งเสริมบริษัทที่จัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีการประกวดให้รางวัล หรือการประกาศเกียรติคุณ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้บริษัทในการจัดทำรายงาน

4.3 ระดับประเทศ คือ 1) รัฐควรส่งเสริม มาตรการภาษี และกฎหมายสิ่งแวดล้อม เพื่อสนับสนุนการจัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เช่น ลดอัตราภาษีให้แก่ บริษัทที่จัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือบริษัทที่ดำเนินกิจการตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม เป็นต้น และ 2) รัฐควรมีนโยบายจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้การจัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนระดับชาติ ซึ่งจะเป็นศูนย์กลางที่จะให้ความรู้และการฝึกทักษะต่าง ๆ ในการจัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามขั้นตอนที่ถูกต้อง โดยแบ่งออกเป็นส่วนตัวต่าง ๆ เช่น ส่วนที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำรายงาน ส่วนฝึกทักษะในการจัดทำรายงานข้อมูลฐานต่าง ๆ ที่จะให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการขั้นตอนในการทำรายงาน จัดนิทรรศการเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำรายงาน จัดห้องฉายภาพยนตร์เพื่อแสดงวิวัฒนาการตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันของการจัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย แนวทางการจัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีประเด็นที่ควรแก่การนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ปัญหาของการจัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ได้จากการวิจัย พบว่า ปัญหาด้าน 5 ด้าน ได้แก่ ด้าน

การจัดการ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ โดยเฉลี่ยของปัญหามีค่า 3.51 อยู่ในระดับมากทุกด้าน สอดคล้องกับการที่บริษัทและองค์กรต่าง ๆ ทั่วโลก ที่นำธุรกิจของตนเข้าสู่แนวทางที่ยั่งยืน เมื่อมีจำนวนบริษัทที่ทำการรายงานมากยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องมีตัววัดที่เป็นตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพในการรายงานและวัดคุณภาพของการเปิดเผยข้อมูล ด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหาด้านการคำนวณ และการเก็บข้อมูล ที่มีความสอดคล้องกับ คุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมโดยสมัครใจ และมูลค่าของกิจการ ของ Plumlee, Brown, Hayes & Marshall (2010) ผู้ศึกษาวัดคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมโดยสมัครใจ และมูลค่าของกิจการ กระแสเงินสด และส่วนประกอบของทุน และการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมในรายงานประจำปีของบริษัท: กรณีบริษัทขนาดใหญ่ 50 บริษัท (Suttipun, 2014) รายงานว่าลักษณะของอุตสาหกรรมและประเภทของเจ้าของกิจการมีอิทธิพลต่อปริมาณการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม ในรายงานประจำปีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ข้อจำกัดงานวิจัย คือ ปริมาณของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาและเครื่องมือที่นำมาวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับปัญหาด้านสังคม ตลาดหลักทรัพย์เน้นด้านสังคมและการวัดผลและการรายงานค่อนข้างเป็นนามธรรม ส่วนปัญหาด้านเศรษฐกิจ และปัญหาด้านประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจ ซึ่งความรับผิดชอบของภาคธุรกิจ ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษา เครือซีเมนต์ไทย สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility: CSR, 2008) สรุปได้ 6 ประเด็น คือ การกำกับดูแลที่ดี การประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม การเคารพสิทธิ และนวัตกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ ครอบคลุมต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งภายในและภายนอกองค์กร คือ เป็นการดูแลรักษา ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร และสร้างประโยชน์ต่อองค์กรอื่น ๆ

2. แนวทางการส่งเสริมจัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน จากปัญหาที่เป็นอุปสรรคในการจัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน จึงควรมีการส่งเสริมจากภาครัฐ และ ภายในองค์กรเอง แนวทางการส่งเสริมที่ได้จากผลการวิจัย ได้แก่ ระดับรัฐบาลควรให้การสนับสนุนช่วยเหลือ โดยการออกมาตรการต่าง ๆ และให้มีการดำเนินการทางนโยบายอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับการส่งเสริมของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (การพัฒนาความรู้ด้านความยั่งยืน ตลาดหลักทรัพย์

แห่งประเทศไทย) ที่ส่งเสริม (1) การเผยแพร่และพัฒนาหลักการ มาตรฐานและแนวปฏิบัติด้านความยั่งยืน ส่งเสริมการเรียนรู้และความเข้าใจเรื่องความยั่งยืนให้แก่บริษัทที่ต้องการความรู้ความเข้าใจเรื่องการค้าเงินธุรกิจอย่างยั่งยืน (2) ผลักดันให้เกิดการปฏิบัติตามแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนในกระบวนการดำเนินการทางธุรกิจ สนับสนุนการเปิดเผยข้อมูลด้วยการทำรายงานแห่งความยั่งยืน สร้างความรู้ความเข้าใจและส่งเสริมเรื่องการลงทุนเพื่อสังคมให้แก่บริษัทที่มีความรู้ความเข้าใจและลงมือปฏิบัติการค้าเงินธุรกิจอย่างยั่งยืน มีการเปิดเผยข้อมูลด้วยการจัดทำรายงานแห่งความยั่งยืนรวมทั้งสนใจการลงทุนเพื่อสังคม (3) ส่งเสริมและเตรียมความพร้อมให้บริษัทที่มีศักยภาพในการเข้าสู่ตัวชี้วัดผ่านความยั่งยืนในระดับสากลให้แก่บริษัทที่มีศักยภาพ มีความพร้อมเข้าสู่ตัวชี้วัดด้านความยั่งยืนในระดับสากล และระดับองค์กร (1) ด้านการจัดการ ควรส่งเสริมให้มีการทำงานเป็นกลุ่มมากขึ้น และ ควรจัดทำรายงานตามกรอบที่มีอยู่แล้ว เพื่อลดการซ้ำซ้อน (2) ด้านสิ่งแวดล้อม ควรศึกษาเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมให้เข้าใจ จะได้รายงานได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกำหนดไว้ และควรเข้ารับการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการคำนวณแบบต่าง ๆ ที่ต้องใช้สำหรับข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม (3) ด้านสังคม ผู้ที่มีหน้าที่จัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนควรศึกษาให้ชัดเจนตรงกับความต้องการของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกำหนดไว้ และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการกำหนดมาตรฐานการวัดผลให้ชัดเจนและเป็นไปในทางเดียวกัน (4) ด้านเศรษฐกิจ ให้มีการดำเนินการตามนโยบายด้านเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง (5) ด้านการประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจข้อมูลประชาสัมพันธ์ต้องชัดเจนและควรเข้ารับการอบรมอย่างต่อเนื่อง โดยมีหลักการในการส่งเสริมการจัดทำรายงานที่ยั่งยืน 5 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการ (Prepare) ขั้นเชื่อมร้อย (Connect) ขั้นกำหนด (Define) เป้าประสงค์เนื้อหา รายงาน ขั้นเฝ้าสังเกต (Monitor) และ ขั้นจัดทำรายงาน (Report) ซึ่งสอดคล้องกับ Social Responsibility Center(2013) กล่าวไว้ว่า แนวทางสำคัญในการจัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน 5 ขั้นตอนที่ทำให้การเตรียมจัดทำ รายงานความยั่งยืนง่ายขึ้น ได้แก่ (1) ขั้นเตรียมการ เป็นการส่งเสริมการวางแผนกระบวนการจัดทำรายงานเป็นขั้นตอนเตรียมการภายในองค์กร และเป็นการปรับกระบวนการภายในให้พร้อมเริ่มต้นทำรายงาน (2) ขั้นเชื่อมโยงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นการระบุและวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสียขององค์กร เพื่อตอบสนองความต้องการและแนวทางการมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแต่ละกลุ่มอย่าง

เหมาะสม (3) ขั้นกำหนดเนื้อหาการรายงาน องค์กรต้องกำหนดเนื้อหาการรายงานให้สอดคล้องกับกลยุทธ์องค์กรและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย องค์กรสามารถกำหนดเนื้อหาการรายงาน โดยระบุประเด็นสำคัญ จัดลำดับความสำคัญ การตรวจสอบประเด็นสำคัญ และการทบทวน (4) ขั้นติดตามรวบรวมข้อมูล องค์กรควรรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ประเด็นที่พิจารณาแล้วว่า เป็นสาระสำคัญ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับองค์กร และชั้นการรายงาน การรายงานเป็นขั้นตอนสำคัญที่ทำให้องค์กรได้สื่อสารผลการดำเนินงานขององค์กร แก่ผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร อย่างไรก็ตาม ในกระบวนการรายงาน องค์กรต้องคำนึงถึงความโปร่งใสและรายงานอย่างต่อเนื่อง โดยทั่วไปแล้วการรายงานขององค์กร ต่อสาธารณะจะดำเนินการเป็นรายปีและมีช่องทางการเผยแพร่ที่หลากหลายและสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย เช่น Social Media, Website รายงานประจำปี เป็นต้น

สรุป

1) การจัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามกรอบการรายงานของ GRI ของปี 2556-2557 พบว่าบริษัทที่มีการจัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มีการจัดทำรายงานด้านการจัดการ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ ทั้ง 5 ประเด็น มากกว่าบริษัทที่ไม่มีการจัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

2) การเปิดเผยข้อมูลเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามกรอบการรายงานของ GRI ของบริษัทที่มีการจัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และบริษัทที่ไม่มีการจัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า การเปิดเผยข้อมูลด้านข้อมูลองค์กร ทำมากกว่า 2 ประเด็น ด้านเศรษฐกิจ ทำมากกว่า 1 ประเด็น ด้านสิ่งแวดล้อม ทำน้อยกว่า 3 ประเด็น ด้านปฏิบัติต่อแรงงานและงานที่มีคุณค่าทำมากกว่า 3 ประเด็น ด้านสิทธิมนุษยชน ทำมากกว่า 2 ประเด็น ด้านสังคม ทำมากกว่า 1 ประเด็น ด้านข้อควรคำนึงในการทำรายงาน ทำมากกว่า 2 ประเด็น ด้านความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ ทำมากกว่า 1 ประเด็นและด้านนิยามและความหมายทำมากกว่าทุกประเด็น

3) ปัญหาในการจัดทำรายงาน จากการสัมภาษณ์พบว่า อันดับ 1 การความมั่นคงทางเศรษฐกิจ อันดับ 2 การวัดผลและการรายงานเป็นนามธรรม และ อันดับ 3 ความสัมพันธ์กับนักลงทุนไม่เข้มแข็ง และจากแบบสอบถามพบว่า ปัญหาทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมาก อันดับ 1 ด้าน

เศรษฐกิจ อันดับ 2 ด้านประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจ และอันดับ 3 ด้านการจัดการ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านสังคม

4) แนวทางการส่งเสริมการจัดการจัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามกรอบการรายงานของ GRI ประกอบด้วย แนวทาง 3 ระดับ คือ 1) ระดับภายในองค์กร ได้แก่ จัดตั้งหน่วยเพื่อรับผิดชอบเกี่ยวกับการรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน จัดตั้งศูนย์ประสานประโยชน์ผู้มีส่วนได้เสีย 2) ระดับตลาดหลักทรัพย์และสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ จัดตั้งศูนย์บ่มเพาะเพื่อเป็นการบริการทางวิชาการ ควรส่งเสริมบริษัทที่จัดทำรายงาน โดยการให้รางวัล และ 3) ระดับประเทศ รัฐควรมีนโยบายเกี่ยวกับการใช้มาตรการภาษี และกฎหมายสิ่งแวดล้อมเพื่อจูงใจและกระตุ้นให้มีการจัดทำรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์

จากผลการวิจัยแนวทางการจัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผู้วิจัยเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ช่วยสนับสนุนตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในการผลักดันองค์กรให้เติบโตทางด้านการดำเนินงาน และการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ตามกรอบการจัดทำรายงาน GRI มีกิจกรรมการเผยแพร่สู่สาธารณะชาติให้เกิดการยอมรับในองค์การธุรกิจของไทย

2. สนองตอบหลักปฏิบัติการพัฒนาความความยั่งยืนของธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพ ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยทั้งบริษัทที่บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและบริษัทที่ไม่ได้อยู่ในตลาดหลักทรัพย์

ข้อเสนอแนะเชิงองค์กร

1. บริษัทในตลาดหลักทรัพย์ที่ยังไม่มีการจัดทำรายงานควรจัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เนื่องจากบริษัทเหล่านี้ ได้มีการจัดทำรายงานทางด้าน CSR อยู่แล้ว จึงเป็นการง่ายที่จัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เพราะจะเพิ่มข้อมูลในการจัดทำอีกเพียงเล็กน้อย อีกทั้งยังเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี ได้รับการยอมรับจากผู้มีส่วนได้เสีย ทำให้สามารถเข้าแข่งขันกับธุรกิจในระดับประเทศ และระดับโลกได้

2. บริษัทในตลาดหลักทรัพย์ที่ทำรายงานแล้ว ควรมีการปรับปรุงและพัฒนาการจัดทำรายงานให้มีความสมบูรณ์ ครบถ้วน ในส่วนที่ยังไม่ได้จัดทำ ก็จะทำให้บริษัทมีภาพลักษณ์ที่ดี ได้รับความเชื่อถือจากผู้ส่วนได้เสีย ซึ่งอาจจะทำให้ได้รับรางวัลในระดับประเทศ หรือระดับโลก และทำให้สามารถเข้าสู่การแข่งขันในระดับสากล และเป็นที่ได้รับความสนใจจากผู้ลงทุนเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัยเพื่อกำหนดต้นแบบ (Template) ของการจัดทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามกรอบของ GRI ที่เป็นต้นแบบของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สำหรับบริษัทในตลาดหลักทรัพย์สามารถใช้หรือดัดแปลง การทำรายงานให้มีความสะดวกและจัดทำรายงานได้ง่ายยิ่งขึ้น

2. ควรทำวิจัยรูปแบบการพัฒนาและฝึกอบรมบุคลากร ทั้งผู้จัดทำรายงาน ผู้ให้ข้อมูลในการจัดทำรายงาน และ ผู้นำไปปฏิบัติ เพื่อส่งเสริมให้การทำรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

References

- Corporate Social Responsibility (CSR). (2008). *Corporate Social Responsibility Guideline* Bangkok: Printing Icon Printing Factory. [in Thai]
- Honger, R.H. (1982). Corporate Social Reporting Eight Years of Development at the Steel Research Chin Corporate Performance and Policy. 243-250.
- Hongvoranant, K. (2017). The new role of CSR in order to serve the value of business in Thai context. *Suthiparithat Journal*, 26(80), 163-174. [in Thai]
- Kumpim, B. (2016). *Corporate Social Responsibility (CSR) Evolution of the Corporate Sector*. M.B.A. Independent Study (Management), Rajamangala University of Technology Phra Nakhon. [in Thai]
- Naomi, S. (2013). Sustainability reporting: past, present, and trends for the future. *Insights Melbourne Business and Economics*, 13, 31-37.

- Plumlee, M., Brown, D., & Marshall, R. S. (2010). *Voluntary Environmental Disclosure Quality and Firm Value: Future Evidence*. Associate Professor of Accounting. Dived Ecclesia Faculty Fellow, University of Utah.
- Social Responsibility Center. (2013). *Introduction to Sustainable Development*. Bangkok: Amarin Printing and Publishing. [in Thai]
- Suttipun, M. (2012). Environmental disclosures in corporate annual report a study of top 50 companies listed in the stock exchange of Thailand. *Chulalongkorn Business Review*, 34(2), 47-67. [in Thai]
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd ed. New York: Harper and Row Publication.